

10. Плющ М.Я. Граматика української мови: Морфеміка. Словотвір. Морфологія. – 2-ге вид., допов. / М.Я. Плющ – К. : Видавничий дім "Слово", 2010. – 328 с.
11. Савенко В.Я. Транспорт і шляхи сполучення: підручник. – 2-ге видання / В.Я. Савенко, В.А. Гайдукевич. – К. : Арістей, 2006. – 256 с.
12. Тараненко О.О. Номінація / О.О. Тараненко // Українська мова : Енциклопедія / [Редкол.: В.М. Русанівський, О.О. Тараненко та ін. – К. : Вид-во „Українська енциклопедія” імені М.П. Бажана, 2000. – С. 385 – 387.
13. Ющук І. Українська мова / І. Ющук. – К. : Либідь, 2008. – 640 с.

УДК: 811.162.1, 81'373.46

СУЧАСНИЙ СТАН ПОЛЬСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Лариса Бондарчук

ДВНЗ „Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана”
(Київ, Україна)

Анотація: У статті схарактеризовано сучасний стан польської економічної термінології в умовах глобалізаційних процесів у сучасній Польщі. Проаналізовано типи наукових термінів, способи деривації сучасної польської економічної термінології. Розглянуто системи унормування, кодифікації та стандартизації польської термінології.

Ключові слова: польська економічна термінологія, словотворення, наукові терміни, унормування, кодифікація, стандартизація термінології.

Abstract: The modern state of the Polish economic terminology under globalization occurring in Poland is discussed. The types of scientific terms, methods of derivation of the modern Polish economic terminology are analyzed. The systems of normalization, standardization and codification of the Polish terminology are considered.

Keywords: Polish economic terminology, word formation, scientific terms, normalization, codification, standardization of terminology.

Сучасна польська економічна термінологія переживає нині складний етап трансформації внаслідок активного запозичання з англійської мови, міжмовної інтерференції, розвитку інформаційних систем і технологій, глобалізаційних та міграційних процесів усередині Європейського Союзу, які деформують не тільки польську економіку, техніку, культуру тощо, де активно використовують наукові терміни, але й власне якісно та кількісно змінюють саму термінологічну систему.

Економічна термінологія була об'єктом лінгвістичного аналізу багатьох українських науковців, зокрема її розглядали С. Дорошенко, В. Німчук, Л. Симоненко, Л. Малевич, О. Тищенко, І. Козловець, Л. Козловська, Н. Краснопольська та ін.; польську термінологію досліджували Р. Іванов, П. Капуста, М. Комарніцкі, М. Мазур, А. Маховська, О. Наврот, Я. Опольські, С. Сикун, Я. Філіпек та багато інших. Проте проблема стану галузевих термінологій на сучасному етапі розвитку польської мови не втрачає актуальності, оскільки всебічний аналіз мовних процесів у формуванні наукової (зокрема, економічної) терміносистеми польської мови допоможе прослідкувати процеси не тільки на рівні однієї мови, але й поглянути ширше на стан термінологічних систем усіх слов'янських мов.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан польської економічної термінології в умовах глобалізаційних процесів у сучасній Польщі.

Економічні терміни виступають репрезентантами наукових понять у галузі економіки. Польська економічна терміносистема охоплює близько шести тисяч економічних назв, серед яких, наприклад, терміни *bank, wydatki, gospodarka, zysk, brutto, źródła wodne, mechanizmy ekonomiczne, konsument, certyfikat*.

Залежно від ступеня спеціалізації значення польські економічні терміни можна поділити на три типові групи:

1. Загальнонаукові: *hipoteza, pojęcie, system, tendencja, teoria, synteza, analiza, idea* тощо. Такі терміни в межах економічної термінології можуть конкретизувати своє значення, наприклад: *system zdalnej rejestracji, system polityczny, teoria kryzysu gospodarczego*.

2. Міжгалузеві (терміни, які використовують у кількох споріднених або й віддалених галузях). Економічна наука має термінологію, спільну з іншими соціальними чи природничими науками, наприклад: *koszty środowiskowe, reorganizacja, amortyzacja, własność prywatna*.

3. Вузькогалузеві (терміни, характерні лише для певної галузі науки чи техніки): *e-komercja, e-banking, e-billing, e-broking, e-lending, gwarancja bankowa, chip*.

Існує декілька основних способів утворення сучасної економічної польської термінології.

Вторинна номінація – найдавніший спосіб термінотворення, який і сьогодні є досить продуктивним. Яскравим прикладом вторинної номінації є, наприклад, термін *małpa komputerowa, małpka komputerowa* (буквально комп'ютерна мавпа, комп'ютерна мавпочка) – мовне відтворення знака @, який в українській мові називають *равлик* або *собака, собачка*. Це символ, який використовують для написання адреси електронної пошти. Способом вторинної номінації утворено також терміни *koszyk dóbr i usług, statystyczny koszyk zakupów, bęben światłoczuły* тощо. Термінолог Симоненко Л.О. зазначає: „Між загальноновживаною і спеціальною лексикою відбувається постійне взаємопроникнення на рівні обміну мовними знаками (термін – загальноновживане слово і навпаки), використання спільних словотвірних моделей тощо. Саме тому межа між загальноновживаною і спеціальною лексикою є досить умовною” [4, с. 218]. Як бачимо, цей спосіб термінотворення актуальний і для української, і для польської мови.

Сучасні польські економічні терміни утворюють також за допомогою: а) префіксального способу словотворення: *nadprodukcja, przelew*; б) суфіксального способу словотворення: *przesyłarka, kredytowanie*; в) префіксально-суфіксального способу словотворення: *oprocentowanie, zabezpieczenie*; г) складання слів і основ: *kraj-dłużnik, wpłatomat, krótkotermin*; д) скорочення слів (*BD (bez dywidendy)* (інформація, подана поряд з фондовою біржовою ціною за акції, із зазначенням, що покупці акцій вже не мають права на отримання дивідендів за минулий фінансовий період), *DW (do wymiany)* (інформація, подана поряд з фондовою біржовою ціною для кожного цінного папера, яка вказує, що найближчим часом він буде розподілений або замінений), *CETO (Centralna Tabela Ofert), NFI (Narodowy Fundusz Inwestycyjny)* [1]. Цей спосіб термінотворення – один із найпродуктивніших на всіх етапах становлення термінології, зокрема й на сучасному.

Синтаксичний спосіб формування сучасної польської економічної термінології полягає у використанні словосполучень для називання наукових понять і є найпродуктивнішим способом утворення термінів: *środki fiskalne, transakcja gotówkowa, czek potwierdzony, unia walutowa, wydatki publiczne, księga rachunkowa*.

Важливим способом поповнення сучасної польської економічної термінології є запозичення термінів, особливо на сучасному етапі, коли відбувається активне проникнення спеціальних найменувань з англійської мови. Він полягає в номінуванні наукового поняття іншомовним словом: *substytut, trasat, awizo, akcept, emisja, kartridż, hipoteka, kredyt, makler, kontroling*. Причини запозичення сучасних польських економічних термінів різноманітні:

а) запозичення терміна разом із новим поняттям: так, термін *substytut* – продукт (або послуга), яка задовольняє ті самі потреби покупця, але відрізняється технологією виробництва. Наприклад, заміником вершкового масла є маргарин, а заміником паркету – пластикове покриття. В економічній сфері можливість появи заміників – один із ключових факторів, що загрожують привабливості сектора;

б) паралельне використання власне польського і запозиченого терміна: *doradztwo – konsulting, sponsoring – promocja – pomoc, procenty – odsetki*;

в) використання досконалішого терміна, внаслідок чого паралельно існують запозичені і власні терміни: *promulgacja – ogłoszenie (każdego aktu normatywnego), logistyka – przepływ (surowców, materiałów, wyrobów gotowych oraz odpowiedniej informacji z punktu pochodzenia do punktu konsumpcji w celu zaspokojenia wymagań klienta)*;

г) відсутність досконалого власного терміна, який би відповідав вимогам до терміна: *leasing* – різновид умовних цивільно-юридичних відносин, *broker* – агент на біржі тощо.

Становлення польської економічної термінології проходило у два етапи, перший з яких – нагромадження термінології для називання нових наукових понять шляхом її створення у системі національної мови та запозичення з інших мов. Другий етап формування економічної субмови (зокрема, її термінології) – це її упорядкування, тобто кодифікація, стандартизація та унормування термінології.

Кодифікація термінології – це систематизація, упорядкування наукових термінів, термінологічних сполук за певними принципами, їх класифікація, що, як правило, відбувається відповідно до внутрішньої ієрархії якої-небудь науки чи її галузі. Стандартизація термінології – це встановлення єдиних обов'язкових норм і вимог щодо використання офіційно визнаних, кодифікованих та унормованих термінів будь-якої галузі науки. Унормування термінології – це встановлення єдиних для усіх термінів будь-якої галузі науки вимог щодо їх написання, граматичної форми, синтаксичної сполучуваності тощо відповідно до норм сучасної літературної мови. Стан термінологічної справи будь-якої держави відображає її цивілізованість.

Тому кожна держава дбає про стан національної фахової мови, який віддзеркалюється в державних термінологічних і галузевих стандартах. Стандарт – це науково-технічний документ, який є комплексом норм, правил, вимог щодо стандартизації, кодифікації й унормування будь-якого об'єкта науки чи техніки (технології, машини, апарата, програмного забезпечення тощо), а також термінології, що обслуговує цей об'єкт. Термінологічний стандарт – це результат лексикографічного усталення і практичного внормування й кодифікації термінології, відображеної в підручниках, навчальних посібниках, наукових працях тощо [2, с. 98].

Polska Norma (PN) (Польська Норма) – це польський державний стандарт, який приймають і затверджують спеціальні органи національної стандартизації (Польський комітет зі стандартизації – Polski Komitet Normalizacyjny (PKN)). До 31 грудня 1993 року використання PN було обов'язковим, із 1 січня 1994 року використання PN стало частково добровільним, а з 1 січня 2003 року використання PN є повністю добровільним.

Польські термінологічні стандарти розробляють спеціальні технічні органи (Organy Techniczne) – групи експертів, які відповідають за певну галузь науки, економіки, культури, освіти, суспільного життя тощо. Після вступу Польщі до ЄС PKN працює в основному над упровадженням європейських стандартів, які є важливим елементом гармонізації єдиного європейського ринку та узгодження його термінології. З моменту приєднання Польського комітету зі стандартизації до Європейської організації зі стандартизації (з 1 січня 2004 року, за п'ять місяців до вступу Польщі в ЄС) PKN бере участь у процесі створення європейських стандартів разом з іншими членами ЄС¹. Роботу щодо стандартизації, розбудови та кодифікації термінології з подальшим оформленням у національних польських стандартах проводять за такими напрямками:

- 1) дослідження процесів становлення окремих терміносистем,
- 2) визначення шляхів формування термінології, співвідношення в ній національних та інтернаціональних компонентів,
- 3) вироблення основних моделей творення нових термінів,
- 4) перегляд та нормалізація наявних у мові термінів,
- 5) створення галузевих словників;
- 6) розроблення державних стандартів на терміни та визначення, які б охопили всі сфери науково-технічної діяльності.

Отже, як зазначає відомий український термінолог Л.О. Симоненко, „наукова термінологія не є сталою системою, вона живе, змінюється, пристосовується до потреб суспільства. Вона твориться самим життям упродовж духовного розвитку суспільства” [3, с. 49]. На сучасному етапі розвитку польської мови в економічній термінології відбувається активне накопичення нових слів, переважно запозичених з англійської мови, що зумовлено геополітичною ситуацією в країні, яка є членом ЄС. Поряд з цим проходить також кодифікація, стандартизація та унормування термінології; над цим працюють спеціальні наукові установи, які намагаються систематизувати та уніфікувати складні процеси запозичень у сфері термінології в сучасній польській мові.

Література

1. Słownik ekonomiczno-prawny // <http://www.twoja-firma.pl/slownik.html>
2. Бондарчук Л.М. Мовна модель сучасного інформаційного простору: посіб. для самост. вивчення дисц. – Київ : КНЕУ, 2007. – 147 с.

¹ Див. сайт PKN: <http://www.pkn.pl/>

3. Симоненко Л.О. Термінологічні студії в Україні / Л.О. Симоненко // Opera Slavica. Slavistické irozhledy jazykovědnýšešit. – Брно, 2011. – С. 41–49.

4. Симоненко Л.О. Термін у загальномовних словниках / Л.О. Симоненко // Українська і слов'янська тлумачна та перекладна лексикографія. Ленідові Сидоровичу Паламарчукові / Інститут української мови НАН України; відп. ред. І.С. Гнатюк. – К. : КММ, 2012. – С. 218–225.

УДК811.161.2'42

МЕТАФОРИЗОВАНІ ТЕРМІНИ КІНО В СИСТЕМІ ПРОФЕСІЙНОЇ КІНОКОМУНІКАЦІЇ

Оксана Ісаєнко

Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
(Харків, Україна)

Анотація. У статті розглянуто метафоризовані терміни як складник термінологічної системи професійної комунікації сфери кіно. Метафора як засіб збагачення мови використовується для номінації термінів кіногалузії, надаючи їм образності й експресивності. Простежено вживання метафоризованих кінотермінів на матеріалі критичних й оглядових статей як жанрів кінодискурсу, розміщених на національних кінопорталах і сторінках інтернет-журналів.

Ключові слова: термін, метафора, професійна комунікація, термінологія кіно.

Abstract. The article deals with the metaphorical units constituting the Ukrainian professional film term system. Metaphorical film terms and their functioning in the Ukrainian language are studied on the material of film reviews and critical articles taken from the national Ukrainian film portals and online newspapers.

Keywords: term, metaphor, professional communication, film terminology.

Метафора як продуктивний засіб збагачення мови знаходить своє місце у термінологічній лексиці як науково-технічної, так і суспільно-культурної сфер. Процес метафоризації термінів зумовлено тим, що метафора як потужна рушійна сила для розвитку термінологічної бази конкретної галузі несе нові дефініції, використовуючи вже наявні власні чи загальні назви. Цей процес стає можливим завдяки перенесенню одних назв на інші на основі виділення подібності між ними.

Мета статті – визначити специфіку функціонування метафоризованих термінів у терміносистемі сфери кіно. Це передбачає розв'язання таких завдань: виявити загальні ознаки метафоризованих кінотермінів, визначити критерії добору метафоричних лексичних одиниць кіногалузії, простежити використання метафоричних термінів у різних жанрах кінодискурсу. Матеріалом для здійсненого аналізу стали статті й пости, розміщені на Національних кінопорталах «KINO-КОЛО» і «Moviestape», інтернет-журналах новин «Lira.Net» і «Тиждень.UA» (електронні ресурси).

Досліджуючи метафоричні процеси у формуванні української економічної лексики, О. Винник називає природою метафоричних процесів взаємодію двох галузей – галузі, звідки береться найменування, й галузі, де воно далі використовується [2, с. 57]. Основними параметрами метафоричних процесів авторка вважає свідоме порівняння суб'єктом двох реалій з різних сфер, відшукування схожостей між ними і перенесення словесної оболонки з новим семантичним наповненням [2, с. 58]. Такої ж думки дотримується О. Кривець, зазначаючи, що сутність процесу метафоризації полягає у зміні значення початкового слова шляхом включення до його семантики нових складників – термінологічних сем, які модифікують значення й проектують його на певну терміносистему [5, с. 24].

Як зазначає М. Вакуленко, метафори й порівняння, хоча їх і вважають здебільшого характерними ознаками художнього стилю, досить поширені в науковій мові: образно переосмислені слова активно використовують у науково технічній і виробничій термінології. До того ж, підкреслює дослідник, значну частину термінолексикону європейських мов створено за допомогою метафори, наявність якої свідчить про емоційну забарвленість цих одиниць. Таке явище відповідає мовній тенденції до експресії, яка виявляється у прагненні вживати найбільш образні слова [1, с. 20].